

NOTĂ ANALITICĂ

Analiza modului în care a fost distribuită și gestionată asistența umanitară și socială

Martie 2021

Autor: Inna Șupac

Prezenta Notă Analitică a fost elaborată în cadrul proiectului "Sporirea efortului societății civile din Republica Moldova în monitorizarea fondurilor acordate de instituțiile financiare internaționale, în legătură cu criza COVID-19", implementat cu susținerea Fundației Soros Moldova. Viziunile exprimate în cadrul acestei publicații aparțin autorului.

Gestionarea situației sociale și asistenței umanitare pe timp de pandemie

Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale demonstrează un nivel de transparență relativ mic atunci când vine vorba de prezentarea datelor privind asistența externă pe perioada pandemiei, utilizând un limbaj tehnic, tabele Excel și alte forme de prezentare greu accesibile publicului larg. Pentru a facilita accesul la informație, ar fi indicat să fie utilizate instrumente noi, cum ar fi hărți interactive și diagrame accesibile. Un model în acest sens ar putea servi platforma www.tender.health/¹.

Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale prezintă, în mod exhaustiv, informația despre donații externe directe, fiind indicate donatorul, denumirea bunului, cantitatea, valoarea donației, data recepționării și beneficiarul final. Dar, în cazul donațiilor externe oferite în mod centralizat, lipsește informația cu privire la beneficiarul final. Publicului larg i se prezintă informația numai până la etapa care arată cine este responsabil de devamare, depozitare și/sau repartizare. Un exemplu bun de urmat reprezintă tabelul despre repartizarea donațiilor interne care arată foarte explicit beneficiarul final (instituția medicală) în cazul fiecărei donații centralizate.

Cu toate că mai multe documente stipulează responsabilitatea MSMPS de a evalua necesitățile sistemului medical pe timp de pandemie, în spațiul public nu se găsesc date concrete ale unor astfel de evaluări. Respectiv, nu este clar care sunt criteriile de distribuire a asistenței umanitare și sociale obținute din exterior în mod centralizat. Având în vedere că actele normative prevăd obligația MSMPS de a prezenta Guvernului

și Ministerului Finanțelor darea e seamă generală privind recepționarea, distribuția și utilizarea valorilor materiale și a mijloacelor bănești primite cu titlu de ajutor umanitar, se cere publicarea sistematică a acestor rapoarte oficiale.

Totodată, este nevoie ca informația cu privire la ajutoarele umanitare să fie reînnoită regulat de MSMPS, ultimele mențiuni despre asistența centralizată fiind plasate la data de 11 ianuarie 2021, chiar dacă ministerul s-a angajat să publice această informație săptămânal.

Site-ul MSMPS oferă accesul la date oficiale, statistici și decizii adoptate în contextul gestionării pandemiei din punct de vedere a domeniului social. Astfel, MSMPS a publicat 33 de protocoale și ghiduri și 62 de ordine adoptate pentru combaterea COVID-19. La fel, sunt disponibile pentru publicul larg Planul de pregătire și răspuns la infecția cu COVID-19, Raportul privind măsurile de răspuns la infecția COVID-19 (în perioada ianuarie - decembrie 2020), Raportul de activitate al MSMPS (ianuarie - decembrie 2020), 28 de buletine informative elaborate pe timpul pandemiei.

Totodată, pe site-ul oficial MSMPS nu este plasat niciun grafic cu date zilnice de infectări, numărul de teste, numărul de decese, numărul de pacienți tratați de COVID-19. Pentru a analiza tendințele din Republica Moldova de la începutul pandemiei până la moment, este necesar de a accesa resurse internaționale² sau de a analiza un șir de rapoarte săptămânale privind situația epidemiologică publicate³ pe site-ul MSMPS.

¹ Platforma este creată de Coaliția organizațiilor societății civile pentru respectarea principiilor de transparență și eficiență în utilizarea banilor publici în condițiile pandemiei și consecințelor prognozate ale COVID-19 în RM

² <https://www.worldometers.info/coronavirus/country/moldova/>

³ <https://msmps.gov.md/minister/comunicare/covid-19/>

Competențele MSMPS referitor la gestionarea situației sociale

Conform Hotărârii Guvernului RM nr. 694 din 30.08.2017, Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale este organul central de specialitate al administrației publice care asigură realizarea politicii guvernamentale în următoarele domenii: sănătate, muncă, protecție socială, demografie. Ministerul are misiunea de a analiza situația și problemele din domeniile de activitate gestionate, de a elabora politici publice eficiente, de a monitoriza calitatea politicilor și actelor normative și de a propune intervenții justificate ale statului, care urmează să ofere soluții eficiente în domeniile de competență. La data de 16 martie 2020, în cadrul ședinței Comisiei Naționale pentru Situații Excepționale, ministrul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale a prezentat argumentele pentru declararea stării de urgență.

Conform Regulamentului cu privire la modul de recepționare, păstrare, distribuire și evidență a ajutoarelor umanitare acordate Republicii Moldova, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 663/2003, **ajutoarele umanitare introduse în țară sunt clasificate după cum urmează:**

1. Bunuri trimise de către donator în adresa statului sau fără a avea indicat recepționarul concret și distribuite în conformitate cu deciziile Comisiei interdepartamentale.
2. Bunuri trimise direct către recepționari și distribuite de aceștia.

Administrarea generală asupra recepționării, păstrării și distribuirii ajutoarelor umanitare se efectuează de către MSMPS. Recepționarea, transportarea, păstrarea și distribuirea ajutoarelor umanitare se efectuează de către

recepționar/distribuitor. Ministerul, în comun cu comisia interdepartamentală, analizează și evaluează necesarul de ajutoare umanitare, identifică beneficiarii care au nevoie de astfel de ajutoare în mod prioritar.

Conform acestei Hotărâri, darea de seamă generală privind recepționarea, distribuirea și utilizarea valorilor materiale și a mijloacelor bănești primite cu titlu de ajutor umanitar va fi întocmită de către Minister și va fi prezentată trimestrial și anual Guvernului și Ministerului Finanțelor.

Prezentarea informației despre donatori de către MSMPS

La 16 aprilie 2020⁵ MSMPS a publicat lista donatorilor interni (agenți economici, reprezentanți ai societății civile și persoane fizice) și distribuirea donațiilor (267 de donatori interni la acel moment). Totodată, prin acest comunicat Ministerul și-a luat angajamentul să completeze săptămânal informația, ceea ce nu s-a realizat. Pe data de 15 mai 2020⁶ MSMPS a publicat un raport privind donațiile oferite sistemului de sănătate în perioada stării de urgență de către donatorii interni și externi (386 de donatori interni și 16 donatori externi, 397 de beneficiari). Informația privind repartizarea donațiilor externe include atât ajutor direct, cât și oferit centralizat.

În 2021 pe site-ul MSMPS a apărut o rubrică nouă "Raport privind donațiile oferite"⁷. Tabelul Excel enumeră lista totală a donatorilor externi. Direct instituțiilor medicale le-au fost oferite 498 de donații externe și centralizat le-au fost oferite 233 de donații externe. Ultima actualizare a acestei informații a avut loc în ianuarie 2021. Fiecare donație în parte include informația despre categoria bunului (medicamente, echipamente de protecție, dispozitive medicale, consumabile),

⁴ <https://gov.md/ro/content/sedinta-comisiei-nationale-pentru-situatii-exceptionale>

⁵ <https://msmps.gov.md/comunicare/comunicate/raport-privind-donațiile-oferite-sistemului-de-sanatate-in-perioada-pandemiei-covid-19-msmps-exprima-multumiri-si-aprecieri-donatorilor-interni-si-externi-pentru-suport-si-implicare/>

⁶ Idem

denumirea bunului, cantitatea, valoarea donației, data recepționării, denumirea donatorului, responsabil de devamare/repartizare (în cazul donațiilor centralizate), beneficiar (în cazul donațiilor directe).

Astfel, conform datelor MSMPS, până în luna ianuarie 2021, printre cei mai mari donatori de asistență oferită atât direct, cât și centralizat, sunt: Guvernul României - 66,68 mln lei, Guvernul Indiei - 50,58 mln lei, Uniunea Europeană (prin intermediul OMS) - 45,12 mln lei, Banca Mondială - 31,52 mln lei, Organizația Mondială a Sănătății - 15,47 mln lei, UNICEF - 12,51 mln lei, Guvernul Republicii Populare Chineze - 9,94 mln lei, Guvernul Republicii Cehe - 8,18 mln lei⁸.

Pentru a facilita procesul de comunicare pe site-ul MSMPS a fost introdusă o rubrică separată "Ordine COVID-19"⁹ unde poate fi accesată informația cu privire la lista necesară a echipamentului personal de protecție pentru angajații instituțiilor de asistență medicală primară care contactează cu pacienți suspecți/confirmați cu COVID-19 (conform recomandărilor OMS). Însă fără a fi publicată evaluarea necesităților și disponibilității acestui echipament nici per instituție, nici, cel puțin, în legătură cu disponibilitatea stocurilor. Pe site-ul MSMPS sunt publicate 152 de dispoziții¹⁰ cu privire la distribuția echipamentelor de protecție individuală emise în anul 2020, dintre care 19 astfel de dispoziții din anul curent. Conținutul acestor dispoziții nu detaliază ce proporție din echipamentele distribuite reprezintă ajutorul umanitar obținut de Republica Moldova în mod centralizat din exterior.

Conform Planului de pregătire și răspuns la infecția cu COVID-19, publicat pe site-ul MSMPS în martie 2020, Ministerul, de comun cu instituțiile

subordonate, a evaluat stocurile disponibile și necesitățile de echipamente personale de protecție, medicamente, dispozitive medicale, biodistructive, consumabile de laborator și capacitățile instituțiilor medicale de acordare a asistenței medicale și de sănătate publică, inclusiv de laborator. Planul prevede că stocurile menționate, precum și mecanismele de suplینire și distribuție, necesitatea de resurse umane și de reprofilare a instituțiilor medicale vor fi reevaluate în baza scenariilor privind evoluția situației de pandemice.

Totodată, Planul de pregătire și răspuns la infecția cu Coronavirus de tip nou (COVID-19)¹¹, versiunea a doua, aprobat prin Hotărârea Comisiei Extraordinare de Sănătate Publică nr.30 din 11 septembrie 2020 și publicat pe site-ul MSMPS, prevede că:

1. MSMPS de comun cu instituțiile subordonate evaluează periodic stocurile disponibile și necesitățile de echipamente personale de protecție, medicamente, dispozitive medicale, biodistructive, consumabile de laborator și capacitățile instituțiilor medicale de acordare a asistenței medicale și de sănătate publică, inclusiv de laborator.
2. Stocurile menționate, precum și mecanismele de suplینire și distribuție, necesitatea de resurse umane și de reprofilare a instituțiilor medicale vor fi reevaluate în baza criteriilor privind evoluția situației epidemiologice și altor indicatori stipulați la nivel național și teritorial, precum și a pronosticurilor de evoluție a COVID-19.
3. Crearea și menținerea rezervelor de medicamente, consumabile de laborator și EPP este gestionată de MSMPS, iar livrarea acestora către instituții se face în baza evaluării necesităților.

⁷ <https://msmps.gov.md/legislatie/covid-19/raport-privind-donatiile-oferite/>

⁸ Datele sunt valabile pentru luna martie 2021. În iunie 2021 Germania ocupă primul loc în lista donatorilor cu 233 mln lei, fiind urmată de România cu 123 mln lei, UE/CE cu 69 mln lei.

⁹ <https://msmps.gov.md/legislatie/covid-19/ordine/>

¹⁰ <https://msmps.gov.md/legislatie/covid-19/dispozitii-privind-distributia-echipamentelor/>

¹¹ <https://msmps.gov.md/wp-content/uploads/2020/09/Plan-raspuns-COVID-19.pdf>

Însă, documentul respectiv nu prezintă cifre concrete ale evaluării de necesități.

Deși pe parcursul ultimului an au fost publicate mai multe analize referitor la efectele pandemiei asupra situației sociale în Republica Moldova, efectuate atât de parteneri de dezvoltare, cât și de societatea civilă¹², niciuna din aceste evaluări nu a fost preluată de MSMPS pentru publicare pe site-ul oficial în compartimentul “Studii și analize”.

¹² Câteva surse de analiză a influenței pandemiei asupra situației în domeniul social din RM: https://moldova.unfpa.org/sites/default/files/pub-pdf/analiza_riscurilor_pandemiei_covid_19_asupra_persoanelor_in_varsta_din_republica_moldova.pdf
https://www.md.undp.org/content/moldova/en/home/library/inclusive_growth/social-and-economic-impact-assessment-of-covid-19-in-the-republi.html

Accesibilitatea informației oferite de către alte instituții de stat referitor la gestionarea situației sociale și asistenței umanitare pe timp de pandemie

Site-ul Guvernului publică deciziile Comisiei pentru situații excepționale și Comisiei naționale extraordinare de sănătate publică, inclusiv traducerea acestora în limba rusă. Analiza acestor dispoziții arată că Comisia pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova pe perioada stării de urgență, cu scopul urgentării și simplificării recepționării ajutorului umanitar, a intervenit în cadrul legal existent prin dispoziții de derogare de la Legea nr. 1491/2002 cu privire la ajutoarele umanitare, scutirea de taxele vamale, taxele pentru procedurile vamale și TVA pentru bunurile oferite din exterior cu titlu de donație.

Site-ul Cancelariei de Stat oferă acces la portalul public al Platformei pentru gestionarea asistenței externe care prezintă descrierea amplă a proiectelor contractate din 2009 până în prezent. Ar fi util ca informația cu privire la asistența umanitară și socială oferită de donatori pe timpul pandemiei să fie inclusă în baza de date a Platformei respective. Ultimul raport al Cancelariei de Stat cu privire la asistența externă acordată Republicii Moldova a fost publicat pe acest portal în anul 2016. Deci, este necesar de a reînnoi informația, raportul pentru anul 2020 incluzând analiza ajutorului extern umanitar pentru combaterea COVID-19.

Totodată, este inacceptabil faptul că informația despre activitatea, deciziile și recomandările Centrului de Coordonare referitor la solicitarea, valorificarea și monitorizarea asistenței externe oferite pentru lupta cu COVID-19 lipsește de pe site-ul Guvernului și Cancelariei de Stat.

Prezentarea informației de către Comisia pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova

Pe perioada stării de urgență în anul 2020, Comisia pentru Situații Excepționale a emis, prin dispozițiile sale, 14 decizii care prevăd următoarele:

1. Derogarea de la prevederile articolului 141 al Legii nr. 1491/2002 cu privire la ajutoarele umanitare acordate Republicii Moldova și acordarea permisiunii de a recepționa ajutorul umanitar direct de către instituția medicală beneficiară de acest ajutor.
2. Scutirea de taxele vamale, taxele pentru procedurile vamale și TVA pentru bunurile oferite din exterior cu titlu de donație pentru necesitățile instituțiilor medico-sanitare publice din Republica Moldova.

Conform prevederilor Dispoziției nr. 10 a Comisiei pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova din 31 martie 2020, pct. 17, Societatea pe Acțiuni „SanFarm-Prim” este desemnată în calitate de depozit farmaceutic pentru recepționarea și eliberarea echipamentelor de protecție donate sau achiziționate pentru instituțiile medico-sanitare publice beneficiare conform distribuirii MSMPS. Toate procedurile de recepționare, depozitare și eliberare a echipamentelor de protecție donate sau achiziționate, conform deciziei MSMPS, vor fi efectuate și asigurate de către Societatea pe Acțiuni „SanFarm-Prim” cu titlu gratuit.

La data de 8 aprilie 2020 Comisia pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova prin dispoziția sa nr.15, punctul 6, a instituit, în cadrul Cancelariei de Stat, Centrul de coordonare a asistenței externe pentru eliminarea consecințelor pandemiei COVID-19 (în continuare - Centrul de coordonare) și a aprobat Regulamentul. Este o structură interinstituțională, fără statut de persoană juridică, creat pentru perioada stării de urgență și a perioadei imediat următoare stării de urgență, conform principiului de parteneriat și este abilitată cu funcții de recepționare, coordonare și monitorizare intersectorială a cererilor de asistență externă care țin de eliminarea consecințelor pandemiei COVID-19.

Centrul de coordonare are drept scop eficientizarea direcționării și valorificării asistenței externe destinate eliminării consecințelor COVID-19, inclusiv prin centralizarea solicitărilor de suport, facilitarea schimbului de informație, a comunicării și participării tuturor părților interesate în procesul de luare a deciziilor privind prioritizarea, coordonarea și monitorizarea asistenței externe destinate combaterii COVID-19. Centrul de coordonare este singura autoritate care poate solicita asistență externă de la partenerii de dezvoltare destinate eliminării consecințelor COVID-19.

Prezentarea informației de către Centrul de coordonare

Pe site-ul oficial al Guvernului și Cancelariei de Stat nu este indicată vreo informație despre activitatea, ședințele, membrii, deciziile, recomandările Centrului de coordonare. În spațiul public informația disponibilă se limitează la câteva interviuri. Astfel, la data de 8 aprilie 2020, prezentând inițiativa de a crea această platformă, Prim-ministrul Ion Chicu a menționat că în adresa Guvernului au parvenit “sute de adresări din partea autorităților publice locale, instituții și alte entități pentru a primi ajutor umanitar”. La data de 26 mai 2020 Adrian Ermurachi, Secretar General Adjunct al Guvernului Republicii Moldova, a informat că Centrul s-a convocat la ședințe de câteva ori în această perioadă.

Date statistice referitor la situația socială cauzată de criza pandemică

Barometrul Opiniei Publice (BOP) din octombrie 2020 și cel din februarie 2021 au măsurat gradul de informare a populației despre COVID-19. Ultimul sondaj arată creșterea cu 3% a numărului celor care cred că este vorba de un virus real (de la 68% în octombrie 2020 la 71% în februarie 2021) și, respectiv, descreșterea cu 8% a celor care îl consideră ca fiind un mit (de la 26% la 18%).

În același timp, BOP arată gradul de satisfacție a populației în legătură cu felul în care autoritățile Republicii Moldova au gestionat lucrurile în legătură cu pandemia COVID-19. În februarie a crescut și numărul celor care apreciază modul de gestionare ca fiind prost și foarte prost (de la 45% la 57%), și al celor care îl consideră ca fiind bun și foarte bun (de la 16% la 32%).

Datele din sondaj arată un grad de nemulțumire mai ridicat în rândul populației mai tinere. În octombrie 2020 în jur de jumătate din respondenții cu vârsta între 18-44 de ani considerau că autoritățile s-au descurcat prost și foarte prost, în timp ce această apreciere negativă a fost dată de doar 36% din respondenții de peste 60 de ani. În februarie 2021 numărul respondenților cu vârsta între 18-44 de ani nemulțumiți a crescut la 60%. Concomitent, s-a majorat la 50% gradul de nemulțumire în rândul respondenților de peste 60 de ani. Majorarea numărului celor care apreciază bine gestionarea crizei de autorități a avut loc din contul respondenților cu vârsta între 45 - 59 de ani.

Conform BOP din februarie 2021, lucrurile ce-i îngrijorează cel mai mult pe respondenți sunt sărăcia - 51% (în comparație cu 40% în octombrie 2020), prețurile - 48% (în comparație cu 46% în octombrie 2020), șomajul - 42% (în comparație cu 34% în octombrie 2020).

Datele Biroului Național de Statistică (BNS) relevă că numărul mediu al salariaților în trimestrul al IV-lea din 2020 față de trimestrul al IV-lea din 2019 a scăzut cu 1,8%. Scăderi ale numărului mediu de salariați s-au înregistrat în majoritatea activităților economice.

Cele mai semnificative scăderi s-au înregistrat în:

1. activități de cazare și alimentație publică – cu 24,5%;
2. transport și depozitare – cu 7,4%;
3. activități de servicii administrative și activități de servicii suport și industria prelucrătoare – cu câte 6,2% fiecare.

Rezultatele cercetării “Influența pandemiei COVID-19 asupra gospodăriei” în trimestrul al III-lea 2020, efectuate de BNS, denotă că doar în jur de 15% din gospodării au menționat că nu au avut dificultăți financiare. Pentru restul gospodăriilor, principalele măsuri de depășire a crizei cauzate de dificultățile financiare provocate de pandemie sunt cele de reducere a cheltuielilor pentru produsele alimentare – în cazul a 12,3% din gospodării cu răspunsuri afirmative, și de utilizare a economiilor – 14,1%. De asemenea, circa 3% din gospodării au menționat achitarea parțială sau neachitarea serviciilor comunale, iar 2,6% au apelat după ajutor financiar.

Concluzii

1. Legislația Republicii Moldova prevede două modalități de introducere a ajutorului umanitar în țară: donator extern trimite bunuri în adresa statului în mod centralizat sau direct către recepționari. Informația despre ajutorul umanitar oferit direct de partenerii externi pe timpul pandemiei este prezentată de către MSMPS în mod exhaustiv. Însă, în cazul ajutorului umanitar din exterior recepționat centralizat, este nevoie de a arăta destinatarul final al fiecărei donații în parte.
2. Informația despre donațiile externe este publicată de MSMPS în format de tabel Excel, ceea ce transformă analiza și preluarea datelor oficiale într-un proces mai îndelungat.
3. Cu toate că la începutul pandemiei MSMPS a promis că o să completeze săptămânal informațiile, ultimele mențiuni despre asistența centralizată au fost plasate pe site-ul oficial la data de 11 ianuarie 2021, iar despre asistența directă - în decembrie 2020.
4. Site-ul oficial al MSMPS oferă accesul la date oficiale, statistici și decizii adoptate în contextul gestionării pandemiei din punct de vedere a domeniului social. Cu toate acestea, nu este făcută publică evaluarea sistemică de către MSMPS a necesităților instituțiilor medico-sanitare pe perioada pandemiei în baza căreia se iau decizii unde anume și în ce cantitate se redirecționează ajutor umanitar extern oferit centralizat.
5. În marea majoritate a cazurilor, informația de interes public legată de lupta cu COVID-19 nu este dublată în versiunea site-ului MSMPS în limba rusă.
6. Lipsește informația oficială despre activitatea, deciziile și recomandările Centrului de coordonare a asistenței externe pentru eliminarea consecințelor pandemiei COVID-19.
7. Criza pandemică a afectat în mod disproporționat grupurile vulnerabile. Gospodăriile sărace au înregistrat pierderi mari de locuri de muncă. Gospodăriile conduse de persoane în etate au exprimat cel mai înalt nivel de îngrijorare alimentară dintre toate grupurile vulnerabile. Ponderele celor care și-au pierdut locul de muncă este mai mare în rândul persoanelor cu vârsta mai mare de 60 de ani. Migranții reveniți au înregistrat nivelul cel mai înalt de pierdere a locului de muncă din toate grupurile. Femeile vulnerabile au avut cel mai mic venit mediu pe membru de familie dintre toate grupurile vulnerabile. Se atestă creșterea violenței domestice. Tinerii neîncadrați în educație, muncă sau formare sunt expuși unui risc mai mare de excluziune socială decât restul populației.
8. Impactul disproporționat al pandemiei a accentuat o problemă a inegalităților salariale. Salariile au crescut mai mult pentru salariații cu salarii mari și mai puțin pentru salariații cu salarii mici.

Recomandări

1. Modificarea modalității de prezentare de către MSMPS a datelor privind asistența externă, astfel încât să fie văzută toată traiectoria fiecărui ajutor umanitar recepționat în mod centralizat - de la recepționare, stocare și până la punctul final - beneficiar.
2. Modificarea modalității de prezentarea de către MSMPS a datelor privind asistența externă pe perioada pandemiei, tabelul Excel fiind înlocuit cu o hartă interactivă și diagrame accesibile.
3. Reînnoirea informației cu privire la ajutoarele umanitare mai des și în mod sistematic de către MSMPS.
4. Publicarea evaluării periodice de către MSMPS a stocurilor disponibile și necesităților de echipamente personale de protecție, medicamente, dispozitive medicale, biodistructive, consumabile de laborator, în baza căreia se decide unde anume și în ce cantitate se redirecționează ajutorul umanitar extern oferit centralizat.
5. Asigurarea funcționării adecvate a versiunii site-ului MSMPS în limba rusă, în special a compartimentului "COVID-19".
6. Asigurarea transparenței activității, deciziilor și recomandările Centrului de coordonare a asistenței externe pentru eliminarea consecințelor pandemiei COVID-19.
7. Elaborarea, discutarea și implementarea de către Guvern a politicilor care prevăd: sporirea rezilienței gospodăriilor; majorarea alocațiilor sociale și extinderea protecției sociale, ca să acopere grupurile vulnerabile care în prezent nu beneficiază de plăți sociale; protecția drepturilor de muncă ale persoanelor vârstnice; incluziunea digitală a persoanelor vârstnice; digitalizarea asistenței medicale; reprofilarea profesională pentru tinerii neîncadrați în educație, muncă sau formare și pentru muncitorii emigranți reveniți; program de răspuns la violența domestică.
8. Neadmiterea diminuării drepturilor și garanțiilor prevăzute pentru salariați și modificării Codului muncii în detrimentul salariaților, creșterea salariului minim și negocierile colective.